

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Економічний розвиток

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - оволодіння знаннями про глибинні процеси економічного розвитку, найбільш загальні закони сходження по ступеням соціально-економічного прогресу, категорійними рядами як інструментом теоретико-методологічного пізнання сучасних економічних явищ.

Завдання:

- ознайомити студентів з сучасними підходами до розуміння логіки історичного розвитку;
- навчити за різноманітними економічними явищами і процесами знаходити певні тенденції і закономірності, що їх пророджують;
- дати уявлення про основні категорійні ряди, які теоретично відтворюють логіку економічного розвитку;
- навчити давати оцінку сучасним соціально-економічним процесам в контексті співвідношення їх фундаментальних і актуальних засад

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- сучасні погляди на закономірності економічного розвитку;
- методологічні принципи дослідження економічних систем;
- базові економічні структури і логіку їх розвитку;
- сучасні тенденції в реалізації загальноекономічної логіки розвитку.

вміти:

- за різноманітним економічним явищ і процесів знаходити загальні тенденції і закономірності;
- застосовувати в економічному аналізі категорійні ряди логіки економічного розвитку;
- оцінювати економічні явища у єдності логіко-історичного і актуально-прагматичного контекстів;
- виробляти рекомендації щодо впливу на економічні процеси у відповідних напрямках.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет логіки економічного розвитку.

Сучасна економічна ситуація і її теоретичне осмислення. Економічна система і її структура. Економічні зміни і розвиток. Проблеми зміни економічної структури в процесі історичного розвитку суспільства. Необхідність пізнання внутрішньої логіки економічного розвитку. Джерела, рушійні сили та механізми економічного розвитку.

Тема 2. Методологія дослідження розвитку економічних систем.

Сходження від абстрактного до конкретного як метод теоретичного відтворення логіки економічного розвитку.

Місце і роль дослідницьких операцій в процесі сходження восхождення від абстрактного до конкретного. Єдність аналізу та синтезу. Порівняння, абстрагування та узагальнення. Індукція та дедукція.

Логічне відтворення конкретно-історичної системи економічних відносин.

Діалектика загального, особливого і одиничного в економічному розвитку. Ступені руху і розв'язання суперечностей економічного розвитку. Єдність логічного та історичного в економічному розвитку.

Практична істинність абстракції. Єдність теоретичного і практичного в процесі сходження від абстрактного до конкретного. Метод сходження від абстрактного до конкретного і категорійні ряди політичної економії.

Тема 3. Методологічні основи періодизації етапів розвитку економічних систем.

Історичний розвиток економічної дійсності та закономірності відображення цього процесу в теоретичних системах. Об'єктивні основи виникнення політичної економії. Основні етапи виникнення і розвитку реальних і теоретичних економічних систем. Співвідношення етапів виникнення, формування, розвитку і проходження, розпаду і зникнення.

Тема 4. Структура і логіка розвитку стосунків власності (категоріальний ряд власності).

Суб'єкт, об'єкт і форма привласнення.

Продукт праці та його форми. Особливості привласнення матеріальних, духовних благ і здібностей. Користування, розпорядження та володіння. Опредметнення і розпредметнення. Відчуження, привласнення і власність. Фундаментальна і актуальна структури власності.

Співвідношення економічного і правового змісту власності.

Тема 5. Структура і логіка розвитку способів виробництва (категоріальний ряд способу виробництва).

Структура виробничих сил. Засоби виробництва та робоча сила. Знаряддева діяльність та споживання робочої сили. Праця і техніко-технологічний процес виробництва. Виробництво як форма привласнення. Власність і спосіб виробництва.

Тема 6. Структура і логіка розвитку багатства суспільства (категоріальний ряд багатства).

Виробничі і невиробничі фонди. Вільний, необхідний та додатковий час. Суспільно-необхідний і природньо-необхідний час. Робочий і неробочий час. Необхідна і додаткова праця і продукт. Накопичення. Історичні форми багатства.

Тема 7. Логіка і розвиток економічної структури суспільства в процесі зміни його конкретно-історичних форм.

Спільно-розділена праця як вихідне виробниче відношення. Спільно-розділена і всезагальна праця. Історичні ступені розвитку економічної структури суспільства. Розвиток і зміна основ. Загальний закон економічного розвитку суспільства.

Тема 8. Особливості сучасного етапу розвитку економічної структури суспільства.

Загальноекономічне і специфічне в структурі конкретно-історичної форми суспільства. Основна структурно-організаційна проблема ХХІ століття. Класичний і інверсійний типи розвитку. Структура ринкової трансформації. Сучасна фінансово-економічна криза: причини і наслідки. Особливості фінансово-економічної кризи в Україні і шляхи оновлення суспільства.

Тема 9. Спільно-розділена власність як основа сучасних економічних систем.

Спільно-розділена праця і спільно-розділена власність. Форми спільно-розділеної власності в аграрному, індустріальному і постіндустріальному суспільстві. Акціонерне суспільство як форма реалізації спільно-розділеної власності. Спільно-розділена власність і проблеми трансформації відносин власності в Україні.

Тема 10. Розвиток форм обміну.

Обмін діяльністю. Форми продуктообміну. Товарообмін і його форми. Грошова, знакова та ідеальна форми вартості. Обмін послугами. Обмін здібностями. Поєднання різних форм обміну в умовах ринкової трансформації в Україні.

Тема 11. Сучасні теоретичні уявлення про вартість і гроші.

Історичний процес пізнання вартості і грошей. Співвідношення маржиналістських підходів і трудової теорії вартості. Соціально-часова теорія вартості. Представницька теорія грошей. Рефлексивна теорія ціни. Внутрішні та зовнішні, власні та вмінені функції грошей.

Проблема стабільності грошової одиниці та інфляція. Концепція розгорнутого таргетування стабільності грошової одиниці. Інфляційне таргетування.

Грошово-кредитна політика Національного банку і економічна політика Уряду України.

Тема 12. Теорія відтворення і циклічний характер економічного розвитку.

Суть і типи відтворення. Відтворювальні пропорції. Економічні цикли. Економічні і фінансові кризи, їх причини і характеристики. Вплив глобалізації на відтворювальні процеси. Основні риси сучасної глобальної кризи і шляхи її подолання.

Тема 13. Перехід до нового типу соціально-економічного розвитку.

Природно-історичний і соціокультурний типи розвитку, їх загальні риси і відмінності. Соціально-економічні наслідки формування нового типу розвитку. Україна в системі нових світогосподарських зв'язків.

Тема 14. Економічна архітектоніка.

Поняття архітектоніки. Закони архітектоніки. Інституційна і економічна архітектоніка. Ієрархія і мережеві структури в економіці. Глобалізація і локалізація. Ординарні, ієрархічні і мережеві блага, закономірності їх руху. Проблеми економічної архітектоніки в Україні і шляху їх рішення.

Рекомендована література

Базова

1. Гриценко А.А. Развитие форм обмена, стоимости и денег. – К.: Основа, 2005,- 192 с.
2. Институциональная архитектоника и социально-экономическая динамика / Под ред. д-ра екон. наук. А.А.Гриценко. – Х.: Форт, 2008. – 928 с.

Допоміжна

1. Гальчинський А.С. Економічна методологія. Логіка оновлення: Курс лекцій. – К.: «ФДЕФ-Україна», 2010. – 572.
2. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку.- К.: Ін-т економіки та прогнозув., 2009. – 864 с.
3. Новий курс: Реформи в Україні 2010-2015. Національна доповідь / за заг. Ред. В.М.Гейця. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. -232 с.

